

บทที่ 5

ข้อมูลและการวิเคราะห์เชิงคุณภาพและทรัพยากรท่องเที่ยวบนเกาะเกร็ด

ในบทนี้จะกล่าวถึงผลของการวิจัย เชิงคุณภาพ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสำรวจ รวมถึง การทบทวนวรรณกรรม ที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่กล่าวในบทที่ 2 ผลการวิจัยที่รอบความคิด ว่าด้วย ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ด และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (หัวข้อ 2.4.2) และ ซึ่งจะสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในบทที่ 1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนที่ 5.1 แสดงที่ตั้งเกาะเกร็ด

ที่มา : โปรแกรมแผนที่ ThinkNet-MapMagic[Bangkok January 2002]

5.1 ศักยภาพของเกาะเกร็ด

เกาะเกร็ดเป็นชุมชนที่เจริญมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย ปรากฏหลักฐานความเจริญมาจากวัดต่างๆ ภายในเกาะซึ่งเป็นโบราณสถานมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างจากวัดอื่นๆ ที่ใกล้เคียงกันอย่างเห็นได้ชัด เกาะเกร็ดตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร การคมนาคมสะดวก นักท่องเที่ยวที่มีเวลาไม่มากนักก็สามารถไปเที่ยวเกาะเกร็ดได้ เกาะเกร็ดมีทัศนียภาพสวยงาม ตั้งอยู่กลางแม่น้ำเจ้าพระยา มีถนนเล็กๆ รอบเกาะสามารถเดินหรือขี่จักรยาน (ระยะทางเดินรอบเกาะประมาณ 7 กิโลเมตร) เพื่อชมสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายของชาวเกาะเกร็ดได้ เกาะเกร็ดมีสินค้าพื้นบ้านที่เป็นผลผลิต ของชาวบ้านบนเกาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

เครื่องปั้นดินเผา ฝีมือประณีต งดงามหลากหลายรูปแบบ มีอาหารพื้นบ้านที่ชาวรับประทาน เช่น ข้าวแช่ แกงมะตาด แกงเลียงหน่อกะลา ขนมหวาน หันตรา ฯลฯ

5.1.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวบนเกาะเกร็ด

5.1.1.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวตามธรรมชาติ

เกาะเกร็ดมีทรัพยากรตามธรรมชาติ ได้แก่ แหล่งน้ำตามธรรมชาติในเกาะเกร็ดคือแม่น้ำเจ้าพระยา ส่วนที่ล้อมรอบเกาะ คือแม่น้ำอ้อมเกร็ด ส่วนที่ตัดตรง คือ แม่น้ำลัดเกร็ด เกาะเกร็ดเป็นพื้นที่ราบต่ำล้อมรอบด้วยแม่น้ำเจ้าพระยาในช่วงฤดูน้ำหลากเดือนกันยายน-พฤศจิกายน จะมีน้ำท่วมทุกปี อดีตเป็นแหล่งไม้ยืนต้นที่มีชื่อเสียงเช่น ทูเรียน ลิ้นจี่ มะม่วง ชมพู่ ส้มโอ ฝรั่ง เป็นต้น แต่หลังจากการเกิดอุทกภัยในปี 2538 ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ไม่สามารถ ทนต่อน้ำท่วมแช่ขังนาน 3-4 เดือน จึงพบไม้ยืนต้นตายอยู่ทั่วไป ในปี พ.ศ. 2539 ชาวสวนในเกาะเกร็ด ได้ปลูกต้นไม้ยืน ต้นทดแทนขึ้นใหม่รวมทั้งปลูก ผัก ผลไม้ ที่ให้ผลผลิตเร็ว เช่น กัลฉ่าย แต่จากภาวะน้ำท่วมในปี พ.ศ. 2539 ตั้งแต่เดือนตุลาคม-ธันวาคม ทำให้ต้นไม้ที่เริ่มเจริญเติบโตต้องล้มตายลงอีกครั้งหนึ่ง

5.1.1.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น

เกาะเกร็ดมีแหล่งศิลปกรรมท้องถิ่นที่สำคัญคือ วัดในพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นโบราณสถานที่สร้างมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย และสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เดิมมีวัดรวมทั้งหมด 9 วัด แต่ปัจจุบันมีสภาพเป็นวัดร้างไปแล้ว 4 แห่ง คือ วัดจันทร์ วัดมะขามทอง วัดชมพูราย และวัดป่าเลไลยก์ จึงยังคงมีวัดทั้งหมด 5 แห่งดังนี้ วัดปรมัยยิกาวาส วัดไผ่ล้อม วัดเสาธงทอง วัดฉิมพลี และวัดศาลากุล วัดในเกาะเกร็ดเป็นแหล่งศิลปกรรมที่เป็นที่รวมจิตใจของชาวมอญและชาวไทย เป็นมรดกที่ชุมชนภาคภูมิใจ มีโบราณสถาน พิพิธภัณฑวัตถุโบราณเจดีย์ทรงรามัญ ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ฯลฯ เป็นแหล่งศิลปกรรมที่ทรงคุณค่าของท้องถิ่นซึ่งควรแก่การอนุรักษ์ไว้สืบไป

5.1.1.3 ทรัพยากรการท่องเที่ยวในด้านสังคมและวัฒนธรรม¹

จุดเด่นด้านศิลปะวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญ ในเกาะเกร็ด วัฒนธรรมและประเพณีของชาวไทยเชื้อสายมอญ ซึ่งอาศัยอยู่มากในหมู่ที่ 1,6 และ 7 ปัจจุบันประเพณีงานบุญมีการละเล่นต่างๆ ตลอดจนนาฏศิลป์ตามแบบชาวมอญโบราณที่สืบทอดมายังลูกหลาน ที่สำคัญได้แก่

(1) ประเพณีสงกรานต์ (ปัจฉิมเทศะ) ประเพณีสงกรานต์ (ปัจฉิมเทศะ) อ่านว่า ปัด-อะ-ติะ) เป็นเทศกาลที่สำคัญประจำปีของคนมอญ จะมีการทำบุญเฉลิมฉลองกันอย่างมโหฬารในทุกหมู่บ้านของชุมชนมอญ ในทุกหมู่บ้านของชุมชนมอญ เทศกาลนี้เริ่มตั้งแต่วันที่ 13

¹ เกาะเกร็ด(กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอ็น. พี. สกินพรีนติ้ง ,จำกัด 2542) ,หน้า 52-64.

เมษายน ไปจนถึงต้นเดือน พฤษภาคม ของทุกปี พิธีเริ่มจากการทำบุญฉลองสงกรานต์ ประกอบ ด้วยกิจกรรมสำคัญ คือการแห่ข้าวแช่ แห่น้ำหวาน ปล่อยปลาแห่งสงกรานต์ และจบลงด้วยการทำ บุญกลางบ้าน และรำเจ้าประจำปีของแต่ละหมู่บ้าน เทศกาลสงกรานต์คนมอญถือว่าเป็นการขึ้น ต้นศักราชใหม่จึงจัดให้มีการเฉลิมฉลองกันอย่างยิ่งใหญ่ ด้วยการทำบุญรักษาศีลเพื่อเป็นการต้อนรับศกใหม่ และเพื่อบูชารัตนตรัย และนางสงกรานต์

(2) ประเพณีทำบุญออกพรรษาของมอญ คนไทยเชื้อสายมอญ หรือรามัญ จะทำบุญออกพรรษาดังแต่วันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 เป็นต้นไป จนถึงวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 จากนั้น จะมีการทำบุญเป็นพิเศษเป็นวัดๆ ไป ตามวันที่สำคัญในท้องที่ ในวันนั้นจะมีการทำบุญปิดทอง ไหว้พระเวียนกันไปวัดละ 1 วัน แล้วแต่ว่าในแต่ละท้องที่นั้นจะมีวัดสำคัญมากน้อยเพียงใด ธรรมเนียมมอญจะทำบุญใหญ่ในวันขึ้น 15 ค่ำ แต่ธรรมเนียมไทยจะทำบุญพิเศษในวันแรม 1 ค่ำ

(3) เพลงเรือเจ้าขาว เพลงเรือเจ้าขาว เป็นเพลงพื้นบ้านเก่าแก่ของเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นเพลงที่ใช้สำหรับบอกบุญชักชวนให้คนทำบุญร่วมกันใน เทศกาลทอดกฐินขาวซึ่งเป็นช่วงที่ระดับน้ำในแม่น้ำลำคลองเอ่อล้นตลิ่ง ชาวบ้านจะบอกบุญทาง เรือด้วยการพายเรือไปตามหมู่บ้านต่างๆ พร้อมกับบอกบุญเชิญชวนผู้มีจิตศรัทธาร่วมทำบุญด้วย กัน

(4) รำมอญ รำมอญเป็นนาฏศิลป์ที่เก่าแก่อย่างหนึ่งของมอญและคงเหลือ อยู่สืบต่อมาจนถึงทุกวันนี้ โดยเฉพาะที่ปากเกร็ด พระประแดง และปทุมธานี ยังมีผู้รำมอญได้ จำนวนมาก ซึ่งรวมทั้งวงปีพาทย์ที่บรรเลงประกอบการรำ ซึ่งมีอยู่หลายวงด้วยกัน

(5) การรำเจ้า การรำเจ้าถือเป็นงานประเพณีที่หมู่บ้านมอญถือปฏิบัติตั้ง แต่เมื่ออยู่เมืองมอญ ตั้งแต่โบราณมาจนถึงปัจจุบันนี้ การรำเจ้าถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของสงกรานต์ มอญด้วย กล่าวคือ คนมอญจะถือว่างานสงกรานต์นั้นเป็นงานเทศกาลประจำปี การทำบุญจึงจัด อย่างยิ่งใหญ่และต่อเนื่องหลายวัน จนถึงวันทำบุญกลางบ้านที่จะมีพิธีรำเจ้าประจำปีด้วย

(6) “กวางอาม่าน” หมู่บ้านช่างปั้นหรือที่เรียกกันว่า “กวางอาม่าน” ซึ่งเป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่เป็นที่รู้จักกันดี ทำให้หน่วยงานหลายฝ่าย อาทิ เช่น ส่วนราชการ ต่างๆ ในจังหวัดนนทบุรี สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ต่างมุ่งหวังที่จะพัฒนาเกาะเกร็ด ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยิ่งใหญ่ของจังหวัด นนทบุรีและของประเทศไทย โดยมุ่งที่จะพัฒนาในลักษณะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในด้าน วัฒนธรรมของชน

5.1.2 ความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงพื้นที่

การเดินทางไปเกาะเกร็ด สามารถเดินทางไปได้ทั้งทางบกและทางน้ำ

5.1.2.1 การเดินทางบก

เส้นทางรถยนต์ เดินทางโดยรถโดยสารประจำทางหรือรถยนต์ส่วนตัวจากบริเวณห้าแยกปากเกร็ด ใช้เส้นทางเข้าห้างสรรพสินค้า เจซี ไปท่าเรือ ที่วัดสนามเหนือ หรือท่าวัดกลางเกร็ดข้ามเรือข้ามฟากไปเกาะเกร็ด ดังนี้

(1) ท่าเรือวัดสนามเหนือ ข้ามฟากไปวัดปรมัยยิกาวาส หมู่ 7 สังเกตเห็นเจดีย์เอียงวัดปรมัยยิกาวาสที่ห้อมล้อมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งเหนือได้เด่นชัดมีเรือบริการทุกวัน

(2) ท่าเรือวัดกลางเกร็ด ข้ามฟากไปวัดฉิมพลี หมู่ 2 มีเรือบริการเช่นกัน

5.1.2.2 การเดินทางทางน้ำ สามารถเดินทางโดยเรือด่วนเจ้าพระยาหรือเรือด่วน

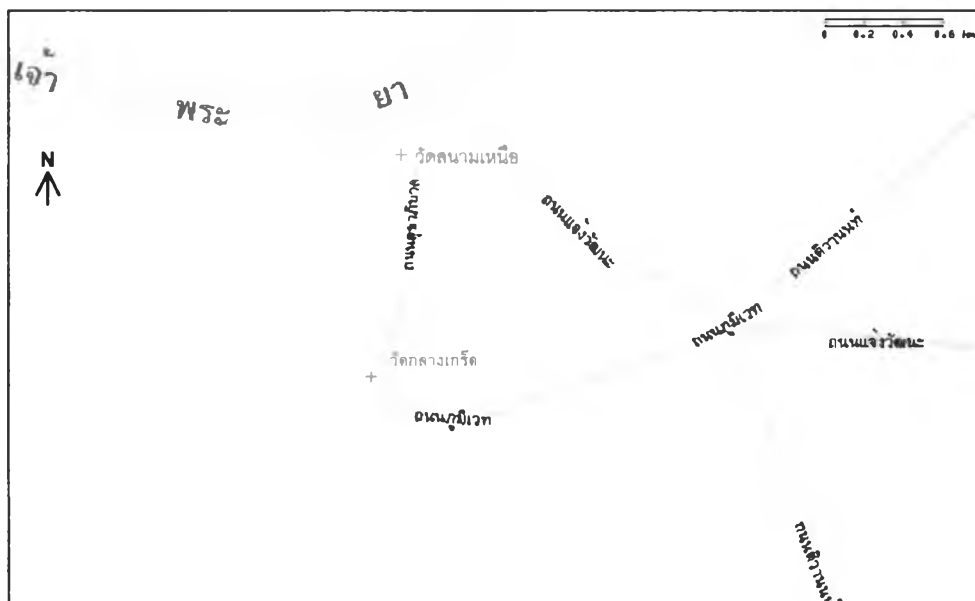
แหลมทองจากกรุงเทพฯ ถึงท่าหน้าปากเกร็ด ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง จากนั้นใช้เส้นทางเดียวกันกับเส้นทางบก หรือ ลัดเลาะเลียบริมแม่น้ำไปทะลุท่าเรือสนามเหนือ ลงเรือข้ามฟากไปวัดปรมัยยิกาวาส

นอกจากนี้ยังมีเรือหางยาวบริการ แบบเหมาเช่า 2 ท่าคือ

(1) วัดท่าบ่อ ผ่านไปทางเหนือของเกาะ ผ่านหมู่ 7,6,5 และ 4 ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาไปวัดใหญ่สว่างอารมณ์ ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามเกาะเกร็ดในเขตตำบลอ้อมเกร็ด

(2) ท่าสุขาภิบาล ผ่านไปทางใต้ของแม่น้ำลัดเกร็ด ผ่านหมู่ 7,1,2,3 และ 4 ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาไปฝั่งตรงข้ามของเกาะเกร็ดที่ตำบลท่าอิฐ

แผนที่ 5.2 แสดงแผนที่การเดินทางข้ามไปยังเกาะเกร็ดบริเวณวัดสนามเหนือและวัดกลางเกร็ด

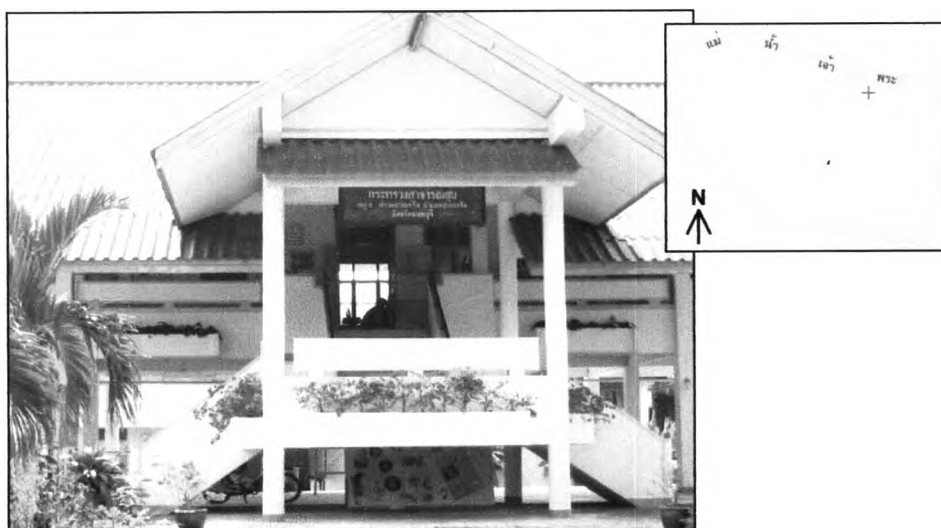

ที่มา : โปรแกรมแผนที่ ThinkNet-MapMagic [Bangkok January 2002]

5.1.3 การสาธารณสุขและอนามัย

บริเวณเกาะเกร็ด มีสถานอนามัย 3 แห่ง คือ สถานอนามัยเฉลิมพระเกียรติ อยู่ในหมู่ที่ 3 ใกล้วัดศาลากุล สถานอนามัยตำบลเกาะเกร็ด หมู่ที่ 6 ใกล้วัดเสาชิงทอง และสถานอนามัยแห่งที่ 3 ที่บริเวณหมู่ที่ 5 ใกล้วัดมะขามทอง มีกองทุนยาเวชภัณฑ์ประจำหมู่บ้าน คนในชุมชนเกาะเกร็ดมีสาธารณสุขมูลฐานอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงดี สืบเนื่องจากการมีบ้านเรือนสภาพคงทนถาวรอย่างน้อย 5 ปี และการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบ เฉลี่ยร้อยละ 100 ของจำนวนครัวเรือน การมีส่วนร่วมทุกหลังคาเรือน ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจของผู้วิจัยในบทที่ 4 ข้อ 4.3.1 ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่าง 271 ราย ทุกหลังคาเรือน มีห้องน้ำ ห้องส้วมและห้องครัวทุก หลังคาเรือน เด็กและสตรีมีครรภ์ได้รับการฉีดวัคซีนเป็นประจำ ตลอดจนชาวบ้านได้รับการอบรมความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพอนามัย จากเจ้าหน้าที่อนามัย โดยทำการหมุนเวียนสถานที่อบรมกระจายไปตามหมู่บ้านต่างๆ

ภาพที่ 5.1 แสดงภาพสถานอนามัย หมู่ที่ 5

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย กุมภาพันธ์ 2547

5.1.4 การบริการด้านการท่องเที่ยวบนเกาะเกร็ด

บนเกาะเกร็ดมีบริการด้านการท่องเที่ยวหลายรูปแบบ ได้แก่ การบริการด้านที่พัก การบริการด้านอาหาร บริการด้านการนำเที่ยว และบริการด้านสินค้าและของที่ระลึก

5.1.4.1 การบริการด้านที่พัก ปัจจุบันเกาะเกร็ดมีการให้บริการที่พัก ในลักษณะที่ให้นักท่องเที่ยวมาค้างคืน ในรูปแบบโฮมสเตย์ 1 ราย คือ บ้านกำนัน เรวัตี ทองสุข ตั้งอยู่บริเวณหมู่ที่ 3 ซึ่งรับแขกที่มาพักได้ประมาณ 15-20 คน อีกแห่งหนึ่งคือ สวนเกร็ดพุทธตั้งอยู่บริเวณหมู่ที่

2 มีลักษณะเป็นที่บ้านสวนที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อนวันหยุด และเพื่อการสัมมนา กลุ่มย่อยสามารถรองรับแขกที่มาพักค้างคืนได้ 25-30 คน โดยประมาณ

ภาพที่ 5.2 แสดงภาพสวนเกร็ดพุทธ บริหารจัดการโดยเอกชน บริเวณหมู่ที่ 2

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย มกราคม 2547

5.1.4.2 การบริการด้านอาหาร เกาะเกร็ดได้ชื่อว่าเป็นท้องถิ่นที่มีฝีมือในการประกอบอาหารอร่อย และมีลักษณะโดดเด่นเฉพาะตัว ทั้งนี้เพราะได้รับภูมิปัญญาด้านการทำอาหารมาจาก 2 กระแสหลักๆ คืออาหารมอญโบราณ และอาหารชาววังแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ อาหารมอญโบราณในเกาะเกร็ด ที่หารับประทานได้ในเกาะเกร็ดที่ปัจจุบันยังคงอยู่ เช่น แกงกล้วยดิบ แกงเขียวหวานค่อมะพร้าว แกงลูกโยนผักบุ้งใบมะขามอ่อน พริกกะเกลือ ข้าวแช่ หรือจะ

ภาพที่ 5.3 แสดงภาพร้านอาหาร บริเวณหมู่ที่ 7

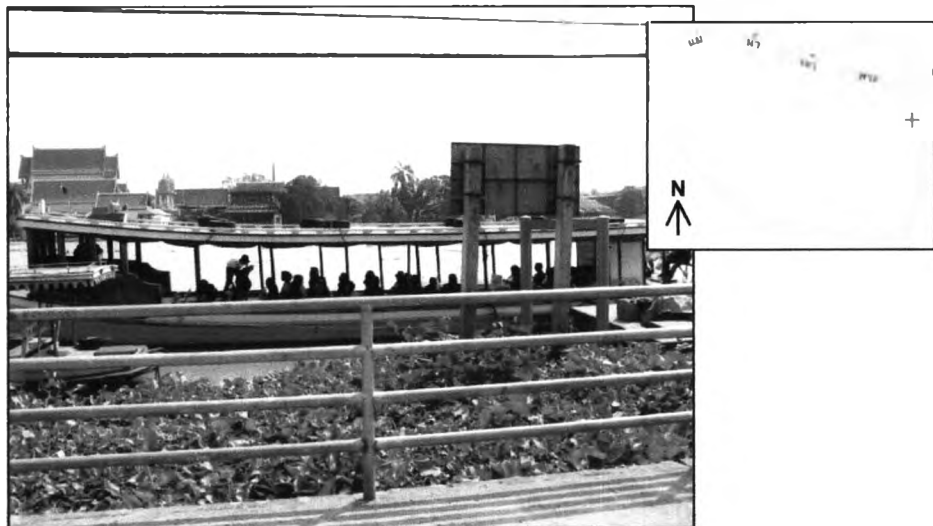

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย กุมภาพันธ์ 2547

เป็น อาหารชาววัง เช่น แกงมัสมั่น แกงบวน ยำใหญ่ หมูกระจกกับน้ำพริกเผา และหมูกรอบ เป็นต้น จากการสำรวจโดยผู้วิจัย ในเดือน กุมภาพันธ์ 2547 พบว่า บริเวณหมู่ 1 หมู่ 6 และหมู่ 7 มีผู้ประกอบการให้บริการด้านอาหาร กว่า 25 ร้าน และบริการขนมไทยกว่า 10 ร้าน

5.1.4.3 บริการด้านการนำเที่ยว เกาะเกร็ดมีจุดเด่นหลายด้าน เช่น เกาะเกร็ดเป็นเกาะน้ำจืดที่อยู่ใกล้กับกรุงเทพฯ และมีทิวทัศน์ที่เป็นเอกลักษณ์ บนเกาะเกร็ดไม่มีรถยนต์สัญจร แต่ใช้การเดินทางด้วยเท้า จักรยาน และจักรยานยนต์ การบริการด้านการนำเที่ยวของเกาะเกร็ดที่นิยมกันมาก ได้แก่ การนำเที่ยวทางน้ำ โดยการล่องเรือรอบเกาะ การขี่จักรยานเที่ยวรอบเกาะระยะทาง 5.5 กิโลเมตร โดยประมาณ การเยี่ยมชม ศูนย์ศิลปหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา บริเวณ หมู่ 1 และหมู่ 7

ภาพที่ 5.4 แสดงภาพบริการนำเที่ยวทางเรือรอบเกาะ บริเวณหน้าวัดปรมัยยิกาวาส

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย กุมภาพันธ์ 2547

ภาพที่ 5.5 แสดงภาพบริการนำเที่ยวรอบเกาะ โดยใช้จักรยาน

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย กุมภาพันธ์ 2547

5.1.4.4 บริการด้านสินค้าและของที่ระลึก นอกจากการบริการด้านการท่องเที่ยว ทั้งสามด้านที่ กล่าว มาแล้ว จากการสำรวจโดยผู้วิจัย ในเดือน กุมภาพันธ์ 2547 พบว่า บริเวณหมู่ 1 หมู่ 6 และหมู่ 7 มีผู้ประกอบการให้บริการด้านสินค้าและของที่ระลึก กว่า 90 ร้าน ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

ภาพที่ 5.6 แสดงภาพร้านบริการของที่ระลึกโดยการดัดแปลง ที่อยู่ อาศัยให้เป็นร้านค้า บริเวณหมู่ที่ 1

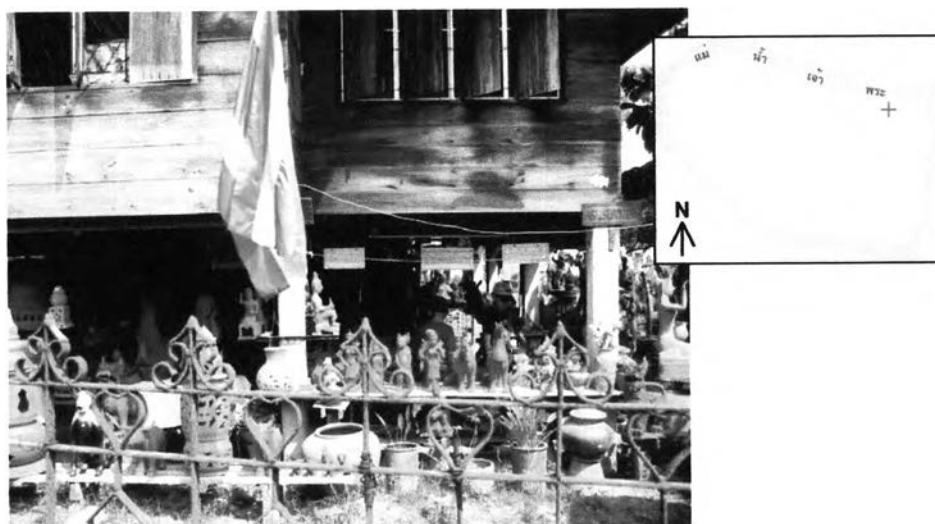
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย กุมภาพันธ์ 2547

5.2 การส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ จากภาครัฐ

5.2.1 นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบโฮมสเตย์ ของรัฐ

โฮมสเตย์ นั้นได้รับความสนใจจากรัฐ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.) ซึ่งตระหนักถึงความสำคัญในการให้ความรู้และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการ จัดตั้งกิจกรรมที่พักรักษาแบบโฮมสเตย์ แก่บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว ตลอดจนการหาแนวทางพัฒนารูปแบบของกิจกรรมที่พักรักษาแบบโฮมสเตย์ จึงได้เกิดโครงการสัมมนา เรื่อง "จัด Homestay อย่างไรไม่ให้ผิดทาง" เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2544 ณ โรงแรม ดิอิมเมอร์ส กรุงเทพฯ นอกจากนั้น นอกจากนั้น ททท. ยังได้จัดหน่วยงานที่ศึกษาการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้โดยเฉพาะ และเมื่อวันที่ 22 กันยายน 2547 สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวและกีฬา ได้จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง "การสร้างดัชนีชี้วัดคุณภาพมาตรฐานที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Homestay) ณ โรงแรมเรดิสัน กรุงเทพฯ จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าภาครัฐมีความสนใจและให้ความสำคัญกับการจัดที่พักรูปแบบโฮมสเตย์ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยของรัฐ เช่น คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ภาพที่ 5.7 แสดงภาพร้านบริการของที่ระลึกโดยการดัดแปลงที่อยู่อาศัยให้เป็นร้านค้า บริเวณหมู่ที่ 7

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย กุมภาพันธ์ 2547

เที่ยวในรูปแบบนี้ เช่นกัน² จากการสำรวจบนเกาะเกร็ด โดยผู้วิจัย ได้พบร่องรอยของการส่งเสริมการท่องเที่ยว จากภาครัฐ โดยเฉพาะ ททท. เช่น การจัดทำป้ายบอกแหล่งท่องเที่ยวบนเกาะ ซึ่งจะพบได้ทั่วไป ขณะท่องเที่ยวบนเกาะเกร็ด

ภาพที่ 5.8 แสดงป้ายส่งเสริมการท่องเที่ยวบนเกาะเกร็ดที่ ภาครัฐ เข้าช่วยส่งเสริมสนับสนุนชุมชน

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย 14 กุมภาพันธ์ 2547

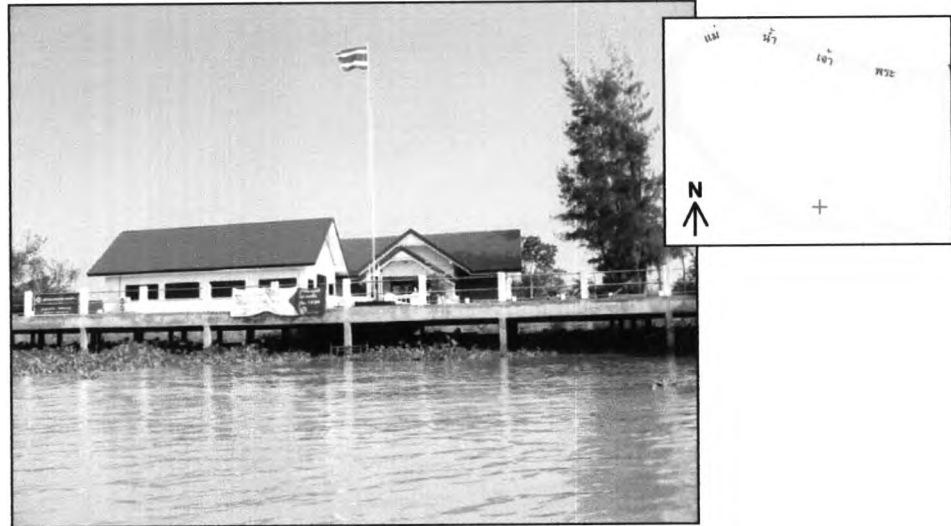
5.2.2 นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการจัดกิจกรรมที่พักแรมแบบโฮมสเตย์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการศึกษาแม้จะไม่พบนโยบายที่กำหนดไว้เป็นรูปธรรม ของ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในเรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการจัดกิจกรรมที่พักแรมแบบโฮมสเตย์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ก็พบว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น การส่งเสริมรูปแบบการรวมกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน กลุ่มเกษตร โดย อบต. จะจัดงบประมาณปี 2547 เพื่อสนับสนุนกลุ่มอาชีพที่เกิดขึ้น³ แต่จากการสำรวจพื้นที่และเข้าไปสังเกต ในชุมชนพบว่าคนในชุมชนส่วนใหญ่ รับรู้ถึงการเกิดขึ้นของโฮมสเตย์บนเกาะเกร็ด และจะสามารถแนะนำถึงที่พักแบบโฮมสเตย์ ที่มีการเปิดบริการอยู่ 1 ราย ได้โดยยินดี ทำให้เป็นข้อสังเกตได้ถึงการยอมรับ และการสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้

² สัมภาษณ์ นักรบ ระวีการณ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล , 13 มกราคม 2546.

³ สัมภาษณ์ สมชาย ทัดขัง, นายกองค์การบริหารส่วน ตำบลเกาะเกร็ด, 13 กุมภาพันธ์ 2547

ภาพที่ 5.9 แสดงที่ตั้งของสำนักงาน ของ องค์การบริหารส่งตำบลเกาะเกร็ด (อบต.) ตั้งอยู่บริเวณหมู่ที่ 3

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย กุมภาพันธ์ 2547

5.3 ความคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของโฮมสเตย์ บนเกาะเกร็ด

พระครูวิมลธรรมาภรณ์⁴ ได้แสดงความเห็นโดยสรุปได้ว่า โฮมสเตย์ นั้น มีส่วนที่ดี และมีด้านที่ไม่ดี การทำโฮมสเตย์ นั้น ถ้าหากเรามีบ้านที่ใหญ่ และมีที่ว่างเราอยู่กันเพียงไม่กี่คนในบ้าน และมีห้องว่างเพื่อที่จะให้ชาวต่างประเทศ และชาวไทยที่เป็นนักท่องเที่ยวมาพัก เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมความเป็นอยู่ของเรา ประมาณ หนึ่งถึงสองคืน แต่เท่าที่สังเกตส่วนใหญ่บนเกาะเกร็ดนั้น การอยู่อาศัยจะเป็นครอบครัวใหญ่ และมีหลายครอบครัว ที่อยู่ในบ้านเดียวกัน การที่จะเอาคนอื่นมาอยู่ก็จะเป็นการลำบาก การที่จะทำโฮมสเตย์ ก็ควรที่จะเป็นครอบครัวเดียว หรือมีบ้านว่างอย่างนี้ก็น่าจะเป็นไปได้ สำหรับข้อเสีย ก็มี เช่น ถ้ากรณีของชาวต่างประเทศที่ เขาไม่เข้าใจวัฒนธรรมของเรา เขาอาจจะประพาดิตัวที่ไม่เหมาะสมกับค่านิยม และวัฒนธรรมของเรา ซึ่งเมื่อเขาชนในชุมชนเห็นการปฏิบัติตัวที่ไม่ดีของชาวต่างชาติ ก็อาจเข้าใจผิดหรือเลียนแบบได้ หรือถ้าเป็นลักษณะที่เปิดบ้านให้ชาวต่างชาติมาพัก แล้วไม่ได้ดูแลแล้วแยกเป็นสัดส่วน เขาจะทำอะไรก็เรื่องของเขา แบบนี้ไม่ใช่ โฮมสเตย์ แต่เป็นบ้านเช่า ถ้าจะทำโฮมสเตย์ จะต้องระวังผลเสียให้มาก การทำโฮมสเตย์เราจะต้องดูแลและให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชนให้ดี เมื่อ

⁴ สัมภาษณ์ พระครูวิมลธรรมาภรณ์, เจ้าอาวาสวัดปรมัยยิกาวาส และเจ้าคณะตำบล, 24 มกราคม 2547.

การท่องเที่ยวเข้ามาสู่เกาะเกร็ดทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหลายอย่าง ที่เห็นได้ชัด เช่น เมื่อก่อนชาวบ้าน แต่งกายแบบสบายๆ นุ่งผ้าขาวม้าผืนเดียว ออกมาเดิน ในชุมชน หลังจากปี พ.ศ. 2541 เปิดการท่องเที่ยว อะเมสซิ่งเกาะเกร็ด โดยมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกาะเกร็ด เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย คือ นายอำเภอวัชริน โรจนพานิช (ซึ่งเป็นนายอำเภอ ปากเกร็ด ในชวงนั้น) หลังจากนั้นบ้านเรือนใน หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 1 ก็เริ่มมีการเจาะหลังบ้านเพื่อเป็นหน้าร้านขายของกันมาก ในระยะหลังปี พ.ศ.2541 เป็นต้นมา

พระอธิการ บุญส่ง นารถธรรมโม⁵ ได้แสดงความคิดเห็นว่า โสมสเดย์ หมายถึง การที่นักท่องเที่ยวเข้ามาอยู่ร่วมกับเจ้าของบ้านและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็น และก็เห็นว่าไม่น่าจะมีปัญหาอะไร ถ้ามีโสมสเดย์ เกิดขึ้นในชุมชน น่าจะเป็นสิ่งที่ทำให้ชุมชนได้ประโยชน์ และเรื่องโสมสเดย์ นี้ฝรั่งเขาก็มีกันมานานแล้ว การที่มีคนมาพักในบ้านก็ไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัว ซึ่งขึ้นอยู่กับเจ้าของบ้านมากกว่า จะเป็นผู้เลือกแขกที่จะเข้ามาพัก

เชินด์ กระรัตน⁶ ได้แสดงความคิดเห็นโดยสรุปได้ดังนี้ คือ ได้ทราบและรู้เกี่ยวเรื่องการจัดกิจกรรม แบบ โสมสเดย์ มาแล้วในหลายๆ ที่ และเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเห็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนแห่งนี้ และการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ก็เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อม เหมือนการท่องเที่ยวแบบอื่นๆ ซึ่งจะต้องสร้างสิ่งก่อสร้างมากมายแบบนี้จะเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม และรับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ส่วนตัวแล้วมีความเห็นว่า อยากให้ให้มีโสมสเดย์ เกิดขึ้นบนเกาะเกร็ด เพราะนักท่องเที่ยวจะได้ใช้เวลาเข้ามาในมาอยู่ บนเกาะเกร็ดมากขึ้น โดยเฉพาะ นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาวิจัย อาจจะมีผลกระทบบ้างแต่ก็คงจะไม่มากนักเนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มาพักมักจะเป็นกลุ่มที่เป็นนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นอกจากนี้ยังเห็นว่า ควรมีการจัดตั้งชมรม และจัดทำระเบียบต่างๆ การจัดทำ การประชาสัมพันธ์เช่น ทางอินเตอร์เน็ต และสุดท้ายคือการเก็บภาษีกับผู้ประกอบการ รัฐส่วนกลาง ควรมีการสนับสนุนเรื่อง แหล่งเงินทุนซ่อมแซมปรับปรุงบ้านเพื่อทำ โสมสเดย์ โดยคิดดอกเบี้ยราคา ถูก การปรับปรุงสาธารณูปโภคส่วนกลาง และการช่วยเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ คนในชุมชนควรทำชุมชนของตนให้น่าอยู่ ทำสิ่งแวดล้อมของตนให้ดี รักษาประเพณี และวัฒนธรรมที่ดีของตนไว้ คนในชุมชนต้องเป็นเจ้าของที่ดี การเพิ่มความร่วมมือในชุมชนให้มากขึ้น และพัฒนาที่อยู่อาศัยให้เป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น การปรับปรุงเรื่องเสียงของเรือหางยาวที่ค่อนข้างจะดังมาก และอบต.เกาะเกร็ด ควรมี โสมสเดย์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพัก ซึ่งจะนำรายได้เข้าชุมชน ทั้งยังเป็น การประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนอีกด้วย สุดท้ายได้แสดงความคิดเห็นว่าถ้าตนเองมีบ้านอยู่บน

⁵ สัมภาษณ์ พระอธิการ บุญส่ง นารถธรรมโม, เจ้าอาวาสวัดศาลาลูก, 13 กุมภาพันธ์ 2547.

⁶ สัมภาษณ์ เชินด์ กระรัตน, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด, 2 กันยายน 2546.

เกาะเกร็ดนี้ ก็คิดว่าตนเองจะทำ แต่ปัจจุบันไม่มีบ้านอยู่ในชุมชนแห่งนี้ ส่วนรูปแบบก็จะเป็นลักษณะที่พักร่วมกัน และเห็นว่ามิบริการด้านอาหาร และเห็นว่า โฮมสเตย์ ไม่กระทบกระเทือนความเป็นส่วนตัวมากนักหากมีการจัดการที่ดี

คุณอำนาจ กลั่นคุ่ม⁷ ได้แสดงความคิดเห็นว่า ได้ให้ความเห็นว่า เคยได้รับรู้มาบ้างแล้ว และเห็นด้วยว่าเป็นสิ่งที่จะทำให้ชุมชน มีการค้าขายได้มากขึ้น ได้ให้ความเห็นว่า การเกิดขึ้นของ โฮมสเตย์ น่าจะทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการใช้จ่ายของผู้ที่มาพักค้างแรม น่าจะก่อให้เกิดผลกระทบที่ดีต่อชุมชนในแง่ของการค้าขาย อาหารและของที่ระลึก การท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ น่าจะทำให้นักท่องเที่ยวไม่ต้องรีบร้อนเที่ยวบนเกาะ จะได้อยู่เที่ยวได้นานขึ้น มีเวลาศึกษาวิถีชีวิตชุมชนมากขึ้น อีกทั้งบนเกาะยังมีทิวทัศน์ที่มีน้ำล้อมรอบ ค่าเช่าก็ไม่แพง บนเกาะเกร็ดก็มีความปลอดภัย การเกิดขึ้นของโฮมสเตย์ นั้น น่าจะทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ และเข้าใจวัฒนธรรมชุมชน ปัจจุบันตนเองยังไม่อยากที่จะทำ เพราะเห็นว่าจะกระทบกระเทือนความเป็นส่วนตัว แต่ถ้าตนเองมีที่ว่าง และมีเงินทุนพอเพียงก็อาจจะทำแบบแยกส่วนจากบ้านที่ครอบครัวอาศัย แต่อย่างไรก็ตามตนเองก็สนับสนุนการทำโฮมสเตย์ ตนเองเห็นว่าควรทำโฮมสเตย์ ให้ใกล้ริมน้ำ ใกล้แหล่งค้าขาย และถนนหนทางเข้าสะดวก รัฐควรสนับสนุนงบประมาณด้าน ต่าง เช่น การปรับปรุงถนน ไฟฟ้าแสงสว่างทางเดินรอบๆ เกาะ ชาวชุมชนต้องช่วยกันสร้างความเรียบร้อยให้ ความสะอาดให้เกิดขึ้นในชุมชน การทำโฮมสเตย์ นั้นสิ่งสำคัญราคาจะต้องเหมาะสมและยุติธรรมไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว และต้องมีการจัดการขยะที่ดี เกาะเกร็ดต้องปรับปรุงการสร้างคันกันน้ำท่วม เนื่องจากเกาะเกร็ดมีน้ำท่วมทุกปี เพิ่มเรื่องการกำจัดขยะที่เหมาะสมรวมถึงการควบคุมสุนัขซึ่งมีประชากรเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

ธนพงษ์ เรืองโรจน์⁸ ได้แสดงความคิดเห็นว่า เคยได้รับรู้มาบ้างเกี่ยวกับเรื่องโฮมสเตย์ และเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี อีกทั้งยังมีนักท่องเที่ยวมาถามอยู่บ่อยๆ ถึงเรื่องที่พักค้างคืน ได้แสดงความคิดเห็นว่า การเกิดขึ้นของ โฮมสเตย์ น่าจะทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ซึ่งไม่น่าจะมีผลกระทบอะไรมาก ถ้านักท่องเที่ยว พักค้างคืนอย่างสงบ ไม่ดื่มเหล้าและเอะอะไว้วาย ตนเองมีความสนใจที่จะทำ แต่ยังติดปัญหาเรื่องเงินทุนปรับปรุงบ้านให้ดีเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว การทำ โฮมสเตย์ บนเกาะเกร็ดน่าจะมีผลกระทบในด้านดีมากกว่าด้านเสีย นอกจากนี้รัฐควรมีการสนับสนุนเรื่องทุนปรับปรุงที่อยู่อาศัย สำหรับบ้านที่จะทำโฮมสเตย์ รัฐควรสนับสนุนงบประมาณ การกู้ยืมปรับปรุงบ้าน ดอกเบี้ยต่ำระยะยาว สำหรับการทำให้โฮมสเตย์ ชาวชุมชนต้องช่วยกัน

⁷ สัมภาษณ์ อำนาจ กลั่นคุ่ม, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 บ้านศาลาลูกใน ตำบลเกาะเกร็ด, 2 กันยายน 2546.

⁸ สัมภาษณ์ ธนพงษ์ เรืองโรจน์, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 4 บ้านคลองสระน้ำอ้อย ตำบลเกาะเกร็ด, 2 กันยายน 2546

สร้างและเน้นการประชาสัมพันธ์ เกาะเกร็ดนั้นจะต้องมีการปรับปรุงการป้องกันน้ำท่วม แสงสว่าง ทางสัญจรรอบๆ เกาะ

คารณ อึ้งขาว⁹ ได้ให้ความเห็นว่า เคยได้รับรู้มาบ้างแล้วเกี่ยวกับโฮมสเตย์ ซึ่งตนเห็นว่า การเกิดขึ้นของโฮมสเตย์ น่าจะทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการใช้จ่ายของผู้ที่มาพักค้างแรม น่าจะก่อให้เกิดผลกระทบที่ดีต่อชุมชนในแง่ของการค้าขาย อาหารและของที่ระลึก ตนเองมีความสนใจที่อยากจะทำ และที่ผ่านมาก็ได้เคยให้นักศึกษาที่มาทำรายงานและวิจัย เข้าที่พักและอยู่ร่วมกัน และเห็นว่าการทำ โฮมสเตย์ ไม่ทำให้เกิดผลกระทบอะไรภายในบ้าน และที่ผ่านมามีจนถึงปัจจุบันเกาะเกร็ดไม่เคยมีปัญหาเรื่องอาชญากรรม เพราะมีการตรวจตราความปลอดภัยจากผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ การทำโฮมสเตย์ นั้นสิ่งสำคัญราคาจะต้องเหมาะสมและยุติธรรมไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว และต้องมีการจัดการขยะที่ดี เกาะเกร็ดต้องปรับปรุงการรั่วคั้นน้ำท่วม เนื่องจากเกาะเกร็ดมีน้ำท่วมทุกปี เพิ่มเรื่องการกำจัดขยะที่เหมาะสมรวมถึงการควบคุมสุนัขซึ่งมีประชากรเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

มรกต บุญส่ง¹⁰ ได้ให้ความเห็นว่า เคยได้รับทราบมาบ้างแล้วเกี่ยวกับเรื่องโฮมสเตย์ และเห็นว่า การท่องเที่ยวแบบนี้นักท่องเที่ยวเขาสนใจที่จะมาเรียนรู้ วิถีชีวิตของชาวบ้าน การเกิดขึ้นของโฮมสเตย์ บนเกาะเกร็ดนั้น เห็นว่าจะทำให้เกิดการเผยแพร่วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของเกาะเกร็ด และโฮมสเตย์อาจทำให้เกิดการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน แต่ถ้ามีการทำโฮมสเตย์ มากๆ ก็อาจจะก่อให้เกิดผลเสียได้ เช่น การเกิดอาชญากรรม ตามมาในรูปแบบที่แบบที่แฝงมากับนักท่องเที่ยว ปัจจุบันที่บ้านยังไม่อยากที่จะทำโฮมสเตย์ เนื่องจากต้องการความเป็นส่วนตัวภายในบ้าน อย่างไรก็ตามเห็นว่าเกาะเกร็ดควรจะมีการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ สำหรับคนในชุมชนจะต้องเป็นที่ดีให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้เกาะเกร็ดมีปัญหาใหญ่เรื่องน้ำท่วมและการพังของตลิ่ง และควรปรับปรุงเรื่องแสงสว่างทางเดิน

ทัศนีย์ แฝงรอด¹¹ ได้ให้ความเห็นว่า เคยได้รับทราบมาบ้างแล้วเกี่ยวกับเรื่อง การจกที่พักแบบ โฮมสเตย์ และเห็นว่าเกาะเกร็ดมีศักยภาพที่จะทำได้ ถ้าหากมีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องการพักอาศัยรูปแบบนี้ การเกิดขึ้นของโฮมสเตย์ ถ้ามองในแง่ดีน่าที่จะทำให้เกิดการค้าขายในชุมชนมากขึ้น ในแง่ลบก็จะมีคนนำขยะเข้ามาทิ้ง และการประพฤติปฏิบัติตัวที่ไม่ดีของนักท่องเที่ยว โดยส่วนตัวอยากจะทำในลักษณะแบบแยกส่วน คือไม่อยู่ร่วมกับนักท่องเที่ยว แต่สร้างบ้านให้นักท่องเที่ยวพักและจัดอาหารและการนำเที่ยวให้นักท่องเที่ยว คือจัดเป็นแบบแยกส่วน แต่ยัง

⁹ สัมภาษณ์ คารณ อึ้งขาว, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 6 บ้านเสาธงทอง ตำบลเกาะเกร็ด, 2 กันยายน 2546

¹⁰ สัมภาษณ์ มรกต บุญส่ง, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 7 บ้านโอง่าง ตำบลเกาะเกร็ด, 2 กันยายน 2546

¹¹ สัมภาษณ์ ทัศนีย์ แฝงรอด, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 5 บ้านท่าหน้า ตำบลเกาะเกร็ด, 24 มกราคม 2547

ไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นอย่างไร และเห็นว่าการทำการตลาดน่าจะเป็นสิ่งที่สำคัญ เกาะเกร็ดมีปัญหาใหญ่ คือเรื่องน้ำท่วม การทรุดตัวของตลิ่ง เนื่องจากการแล่นของเรือที่สัญจรด้วยความเร็วสูง

สมเชตร สุขศิลาธรรม¹² ได้ให้ความเห็นว่า เคยทราบเรื่องราวเกี่ยวโฮมสเตย์ มาบ้าง และปัจจุบัน เกาะเกร็ดก็เริ่มมีการทำโฮมสเตย์ 1 รายคือที่บ้านของกำนัน คนปัจจุบัน (กำนันเรวัต ทองสุข) เกาะเกร็ดมีจุดแข็งหลายอย่าง เช่น เป็นแหล่งท่องเที่ยว และมีอากาศดี และสงบ โดยส่วนตัวแล้วเห็นว่าเกาะเกร็ด สามารถที่จะทำโฮมสเตย์ได้ ก็เป็นสิ่งที่ไม่เสียหายอะไรแต่กลับส่งผลดีในแง่การค้าขาย ที่ดีขึ้นของชุมชนจากการจับจ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยว ตนเองอยากที่จะทำโฮมสเตย์ แต่ปัจจุบันบ้านที่ตนเองอยู่ถูกใช้เต็มพื้นที่อยู่แล้วและเป็นครอบครัวใหญ่จึงไม่สะดวกที่จะทำในเกาะเกร็ดนั้นชาวชุมชนจะต้องช่วยกันรักษาความสะอาด ช่วยกันให้คำแนะนำสิ่งที่ดีของชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว สำหรับเกาะเกร็ดนั้นจะมีน้ำท่วมทุกปี ซึ่งเป็นปัญหาของชาวชุมชนมาก

สมชาย ทัดซัง¹³ ได้ให้ความเห็นว่า ในเกาะเกร็ด นั้น ปัจจุบันมีผู้ประกอบการโฮมสเตย์ 1 รายเท่าที่ทราบมา มีนักท่องเที่ยวเข้ามาจำนวนน้อยในช่วงวันธรรมดา แต่ถ้าเป็นช่วงเทศกาล ท่องเที่ยว เช่น ลอยกระทง สงกรานต์ จะมีคนมาถามหาบ้านพักค้างคืนกันมาก แต่ไม่สามารถรองรับได้ เนื่องจากมีผู้ประกอบการเพียงรายเดียว ในส่วนของ อบต. นั้นให้การสนับสนุนเรื่องการท่องเที่ยว ของชุมชน ในปี 2547 อบต. ได้วางนโยบายเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยว และการสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การรวมกลุ่มอาชีพของคนในชุมชน การปรับปรุงถนนและสะพานบนเกาะเกร็ด การจัดทำศาลาพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว

สมัคร เปรมพรหม¹⁴ ได้ให้ความเห็นว่า เกาะเกร็ดมีจุดเด่นที่ นอกจากแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ และชมวิถีชีวิตชุมชนแล้ว เห็นว่าจุดเด่น ที่สำคัญของเกาะเกร็ดคือ การมีอากาศที่ดี เย็นสบาย และถือว่าเป็นสถานที่ที่ ใกล้กับกรุงเทพฯ ที่มีอากาศ ดีแห่งหนึ่ง การที่จะมีโฮมสเตย์ เกิดขึ้นบนเกาะเกร็ดนั้นน่าจะเป็นมีข้อดีมากกว่าข้อเสีย และไม่ส่งผลกระทบกระเทือนอะไร ต่อชุมชน ปัจจุบัน อบต. ก็มีนโยบายการส่งเสริม กลุ่มเกษตร และส่งเสริมเรื่องทุนการศึกษาของลูกหลานของคนในชุมชน คุณสมัคร เปรมพรหม ได้เล่าว่า ได้เข้ามาอยู่บนเกาะเกร็ดตั้งแต่ ประมาณ อายุ 16 ปีปัจจุบันอายุ 78 ปี วิถีชีวิต ของคนในเกาะเกร็ดในอดีต (ก่อนปี 2505) คนไทยบนเกาะเกร็ด ในหมู่ 2,3 ,4 และหมู่ 5 จะมีอาชีพหลักคือ การสานแข่งปลาผู้ชาย ส่วนในหมู่ที่ 1,6 และ 7 จะทำโอ่งขาย

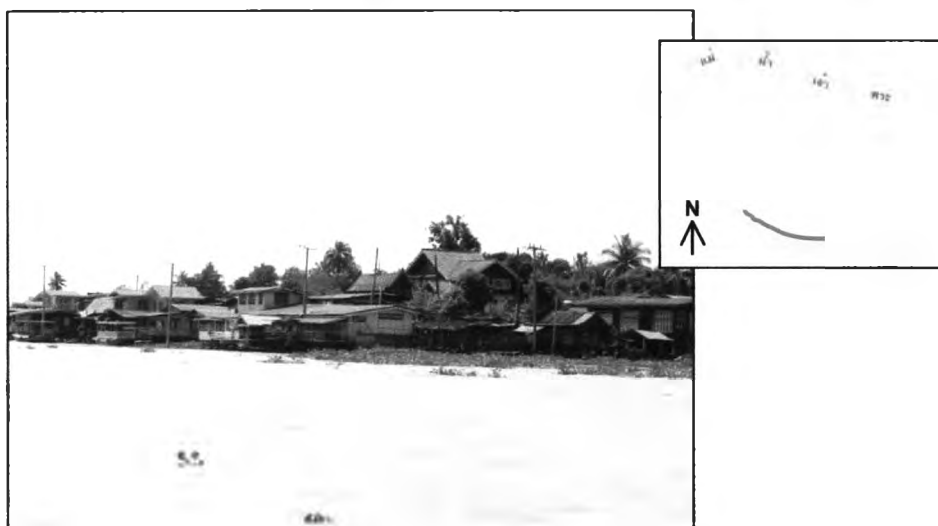
¹² สัมภาษณ์ สมเชตร สุขศิลาธรรม, อดีตผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 7 บ้านท่าหน้า ตำบลเกาะเกร็ด, 23 มกราคม 2547

¹³ สัมภาษณ์ สมชาย ทัดซัง, นายกองดีการบริหารส่วน ตำบลเกาะเกร็ด, 13 กุมภาพันธ์ 2547

¹⁴ สัมภาษณ์ สมัคร เปรมพรหม, รองนายกองดีการบริหารส่วน ตำบลเกาะเกร็ด, 13 กุมภาพันธ์ 2547

ไล่ กิ่งเพชร¹⁵ ได้ให้ความเห็นว่า การเกิดขึ้นของโฮมสเตย์ ไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อชุมชน กลับจะส่งผลดีมากกว่า สำหรับในเรื่องที่อยู่อาศัย ของคนที่อาศัยอยู่ริมน้ำ ตนได้สังเกตเห็นว่าเกิดการพังทลายลงไปมาก และประสบการณ์ตรงของตนเองพบว่า ในหลายๆ หลังคาเรือนบริเวณ หมู่ที่ 1, 2, 6 และ หมู่ 7 เป็นที่ดินที่มีโฉนด แต่ไม่มีที่ดินเหลืออยู่แล้ว เนื่องจากการพังทลายของดิน และส่งผลให้บ้านยื่นกินพื้นที่ลงไปใต้น้ำมาก จนเกิดปัญหากับเจ้าหน้าที่ของกรมเจ้าท่า เรื่องการรुक้าของสิ่งก่อสร้างเข้าไปในแม่น้ำเจ้าพระยา

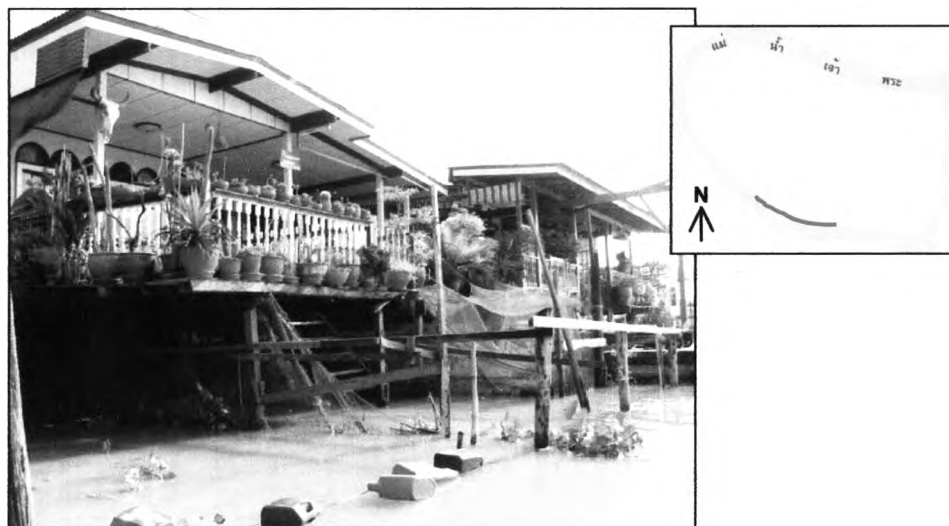
ภาพที่ 5.9 แสดงบ้านเรือนที่อยู่ริมน้ำด้านทิศใต้ ของเกาะ ซึ่งอยู่บริเวณหมู่ที่ 3

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย กุมภาพันธ์ 2547

¹⁵สัมภาษณ์ไล่ กิ่งเพชร, ประธานสภาตำบล เกาะเกร็ด, 13 กุมภาพันธ์ 2547, สัมภาษณ์ไล่ กิ่งเพชร, ประธานสภาตำบล เกาะเกร็ด, 13 กุมภาพันธ์ 2547

ภาพที่ 5.10 แสดงให้เห็นบ้านที่มีลักษณะยื่นลงไปใต้น้ำและมีโฉนดที่ดิน แต่ปัจจุบันไม่มีพื้นดินเหลืออยู่เนื่องจากถูกน้ำกัดเซาะตลิ่งพัง จึงจำเป็นต้องนำวัสดุมาที่ล่อยน้ำได้มาทำเป็นเขตพื้นที่ บริเวณหมู่ที่ 3

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย กุมภาพันธ์ 2547

5.4 ผู้ประกอบการที่พักแบบโฮมสเตย์

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าสำรวจพื้นที่เกาะเกร็ด พบว่า มีการจัดกิจกรรมที่พักให้เป็นแบบ โฮมสเตย์ เพียงรายเดียวบนเกาะเกร็ด ซึ่งเรียกกันเป็นที่รู้จักโดยชาวบ้านว่า "โฮมสเตย์กำนันแอ๊ด" หลังจากที่ได้เข้าไปศึกษาข้อมูลจากผู้ประกอบการแล้ว ได้สรุปรายละเอียดเป็นดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

- เจ้าของ : นายเรวัตติ สุขทอง (กำนันตำบลเกาะเกร็ด)
- ที่ตั้ง : บ้านเลขที่ 15 หมู่ 3 ต.เกาะเกร็ด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี
- เริ่มเปิดดำเนินการ : มีนาคม 2546

2. ลักษณะทางกายภาพ

- เป็นบ้านไม้ชั้นเดียว สร้างมาแล้ว 10 ปี
- ห้องนอน 7 ห้อง (รวมห้องที่เจ้าของบ้านอยู่อาศัยแล้ว 1 ห้อง)
- ห้องอาบน้ำ 1 ห้อง ห้องส้วมจำนวน 3 ห้อง
- ห้องครัว 1 ห้อง
- มีศาลาริมน้ำหน้าบ้านติดแม่น้ำเจ้าพระยา ตรงข้ามวัดท่าอิฐ

3. การจัดการ

3.1 บริการที่มีเสนอให้ประกอบด้วย

1. บริการที่พัก ในราคา 200 บาท/วัน/คน (ไม่รวมอาหาร และค่าน้ำเที่ยว)
2. ค่าเรื่อน้ำเที่ยวแบบเหมา 500 บาท/ครั้ง (1.5-2 ชั่วโมง) เรื่อนั่งได้ 15-20 คน
3. มีอุปกรณ์ให้ประกอบอาหารเอง (ค่าบริการใช้ห้องครัวแล้วแต่ผู้พักจะให้ เพื่อช่วยค่าแก๊ส ค่าไฟ โดยปกติก็จะให้ 50-100 บาท ไม่กำหนด)
4. เน้นความเป็นอยู่แบบกันเองอยู่เป็นเสมือนคนในครอบครัว
5. สนุกเกอร์ภายในบ้าน 1 โต๊ะ

3.2 ระบบการจองห้องพัก ใช้การจองผ่านโทรศัพท์มือถือของ กำนันเรวัติ สุขทอง

3.3 การลงทะเบียนการเข้าพัก ปัจจุบันยังไม่ได้ทำระบบการลงทะเบียนการเข้าพัก

3.4 ระเบียบพื้นฐานของผู้พัก (บอกกล่าวด้วยวาจา)

1. ห้ามส่งเสียงดังรบกวนในบ้านและบ้านข้างเคียง
2. ห้ามลงเล่นน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาโดยเด็ดขาดหากว่ายน้ำไม่เป็น
3. การดูแลความปลอดภัยด้านห้องพักผู้พักจะดูแลห้องพัก และทรัพย์สินของเขาเอง และใช้กุญแจล็อกห้องพักที่ เจ้าบ้านมีให้

3.5 ค่านิยมที่ฝากให้ผู้พักที่มาพัก คือ ขอให้รักบ้านเสมือนเป็นบ้านของตนเอง และรักษาสิ่งแวดล้อม

3.5 การตลาด ปัจจุบันยังไม่มีการจัดการด้านการตลาดในเชิงรุก นักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่จะได้รับคำบอกกล่าวตอๆ กันไป

4. ข้อมูลอื่นๆ

ที่ผ่านมาผู้เข้าพักมีประมาณ 2-3 คณะ ส่วนใหญ่จะเป็นนักศึกษาเข้ามาทำรายงานและศึกษาชุมชนในเกาะเกร็ด และคณะพนักงานรัฐวิสาหกิจ รวมกันแล้วประมาณ 20 คน

หมายเหตุ

1. ปัจจุบันยังปฏิเสธชาวต่างชาติที่มาพักเนื่องจากยังไม่ค่อยแน่ใจเรื่องความประพฤติ
2. ที่ผ่านมาจะพิจารณารับเป็นรายๆ ไป ตามเกณฑ์ของกำนันเอง ถ้าเป็นนักศึกษาจะพิจารณาเป็นพิเศษ

แผนที่ 5.3 แสดงแผนที่เกาะเกร็ดทำเลที่ตั้งของโฮมสเตย์ เพียงรายเดียวบนเกาะเกร็ด

ที่มา : โปรแกรมแผนที่ ThinkNet-MapMagic[Bangkok January 2002]

ภาพที่ 5.11 แสดงบริเวณศาลาริมน้ำหน้าบ้าน ติดแม่น้ำเจ้าพระยา-โฮมสเตย์กำนันแอ๊ด

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมษายน 2546

ภาพที่ 5.12 แสดงบริเวณห้องนอนที่จัดให้ผู้มาเยือนเข้าพัก-โฮมสเตย์กำนันแอ๊ด

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมษายน 2546

ภาพที่ 5.13 แสดงบริเวณ ห้องครัวที่อนุญาตให้ผู้มาเยือนประกอบอาหารทานเอง-โฮมสเตย์กำนันแอ๊ด

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมษายน 2546

ภาพที่ 5.14 แสดงบริเวณห้องอาบน้ำและห้องส้วมที่มีการปรับปรุงใหม่เพื่อทำโฮมสเตย์-โฮมสเตย์กำนันแอ๊ด

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมษายน 2546

5.5 ปัญหาของการจัดที่พักอาศัยแบบโฮมสเตย์

ในประเทศมาเลเซียซึ่งมีการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ เช่นเดียวกับประเทศไทย และพบปัญหาเกี่ยวกับการจัดโฮมสเตย์ ได้แก่ มาตรฐานของห้องน้ำห้องส้วม ทั้งด้านรูปแบบและสุขอนามัย ความหลากหลายทางด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่มีความจำกัด การตลาดสำหรับที่พักแบบโฮมสเตย์ ยังไม่กว้างขวางเพียงพอ และการอบรมบุคลากร เจ้าบ้านหรือเจ้าของบ้านยังขาดความรู้ด้านการบริการนักท่องเที่ยว เป็นต้น¹⁶

จากการสำรวจปัญหาในเรื่องการพัฒนาโฮมสเตย์ ของประเทศไทย ของ ททท. ในพื้นที่บางแห่งพบปัญหาและอุปสรรคดังนี้¹⁷

1. รายได้ที่ได้รับจากการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ อยู่ในระดับต่ำ (ประมาณคืนละ 100-200 บาท/คน/คืน) ไม่สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจของท้องถิ่นได้ในระยะสั้น
2. ปัญหาด้านการตลาด ได้แก่ ปัญหาเครือข่ายการสำรองที่พัก ปัญหาการประสานงานกับบริษัท นำเที่ยวเอกชนและหน่วยงานของรัฐ ปัญหาการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และปัญหาการแย่งลูกค้าและการตัดราคากันเองในหมู่เจ้าของโฮมสเตย์
3. ปัญหาด้านการคาดหวังที่ที่แตกต่างกันระหว่างแขกผู้มาพักและเจ้าของบ้าน อันได้แก่ คุณภาพการบริการ คุณภาพของอาหาร ความสะอาดและความปลอดภัย เป็นต้น
4. ปัญหาผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม นอกเหนือสูญเสียความเป็นส่วนตัวแล้ว ในพื้นที่ที่มีการพัฒนา โฮมสเตย์ บ่อยครั้งที่มีการบิดเบือนวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อวัตถุประสงค์ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว บางพื้นที่เกิดปัญหาการแย่งลูกค้า อันนำไปสู่ความแตกแยกภายในชุมชน

5.6 สรุปผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

จากการสำรวจพบว่า เกาะเกร็ดมีลักษณะที่โดดเด่นหลายประการ เช่น การที่เกาะเกร็ดเป็นเกาะน้ำจืด ที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร การมีประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ วิถีชุมชน ด้านเครื่องปั้นดินเผา รวมถึงการบริการด้านการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวทางน้ำ เพื่อดูทัศนียภาพ และวิถีชีวิตการอยู่อาศัย ริมน้ำรอบๆ เกาะและพื้นที่ข้างเคียง การขี่จักรยานหรือเดินท่องเที่ยวรอบเกาะเพื่อท่องเที่ยวดูสวนเกษตร อีกทั้งเกาะเกร็ดยังมีระบบสาธารณูปโภค ที่พอเพียงและสาธารณูปการ และการเข้าถึงพื้นที่ได้โดยสะดวก

¹⁶ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, "สรุปการสมมนาทางวิชาการ เรื่อง จัด Home Stay อย่างไรไม่ให้เกิดทาง," ณ โรงแรมดิ อิมเมอรัลด์ กรุงเทพฯ, 25 พฤษภาคม 2544, หน้า 15.

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 18.

ในด้าน นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากภาครัฐที่มีต่อ เกาะเกร็ดจากหลักฐานที่พบเป็นรูปธรรม รัฐ (ททท.) ได้การจัดทำป้ายส่งเสริมการท่องเที่ยว และบอกสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญบนเกาะ รวมถึงการจัดทำแผนพัฒนาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดนนทบุรีและเกาะเกร็ดให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ ด้านนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั้นมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นพื้นฐานเดิมอยู่แล้ว นอกจากนี้แล้วในปี พ.ศ.2547 นี้ ทางองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ได้กำหนดแนวนโยบาย เรื่องการสนับสนุนเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนบนเกาะเกร็ดให้มากขึ้น โดยเฉพาะจัดงบประมาณ สนับสนุน การรวมกลุ่มอาชีพการเกษตร และกลุ่มอาชีพอื่นๆ เพื่อที่จะเกื้อหนุนให้เกิดเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็ง

สำหรับความคิดเห็นจากผู้นำศาสนา และผู้นำท้องถิ่น เกี่ยวกับการเกิดขึ้นของโฮมสเตย์ นั้นพบว่า กลุ่มผู้นำส่วนใหญ่รับรู้และรู้จัก การพักอาศัยแบบโฮมสเตย์ มาแล้ว และเห็นพร้อมกันว่าการเกิดขึ้นของโฮมสเตย์จะมีผลดี ในด้านการกระตุ้นเศรษฐกิจ ชุมชนในแง่ของการค้าขาย การเผยแพร่วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนที่ดีให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ สำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้นของโฮมสเตย์ เช่น พฤติกรรมที่ไม่ดีของนักท่องเที่ยวซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเยาวชนที่อยู่ในชุมชนได้ รวมถึงการแฝงตัวของอาชญากรรมที่ติดตามมาจากการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้

การประกอบกิจการที่พักแบบโฮมสเตย์ ที่มีอยู่ 1 ราย บนเกาะเกร็ดตั้งแต่ เดือนมีนาคม 2546 นั้น พบว่านักท่องเที่ยวจะมีมากในช่วงเทศกาล เช่น ลอยกระทง และสงกรานต์ จากการสำรวจพบว่าบ้านที่ใช้ทำโฮมสเตย์นี้ มีพื้นที่ค่อนข้างกว้าง สามารถรองรับการพักอาศัยของผู้มาเยือนได้ประมาณ 15-20 คน การดูแลบ้านของเจ้าบ้านค่อนข้างดี มีการดูแลความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ ห้องน้ำ ห้องส้วมมีมาตรฐานความสะอาดดี ผลกระทบต่อความเป็นครอบครัวไม่มีเนื่องจาก เจ้าบ้านอยู่คนเดียว